

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izšla vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četrt-
letno Din 9.—, inozemstvo
Din 64.—, — Poštno-čkovni
račun 10.603.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5
Telefon interurban 113.

Cena inseratov: cela
stran Din 2000.—, pol stra-
ni Din 1000.—, četrt strani
Din 500.—, 1/8 strani Din 250.—,
1/16 str. Din 125.—, Mail ogla-
se vsaka beseda Din 1.20.

Vprašanje naših občin pred rešitvijo.

Zadeva naših občin je velevažna. Imeli smo večkrat priliko v našem listu o tem razpravljati. Razsvetlili smo to vprašanje z raznih vidikov in poudarili zlasti zgodovinske razloge, ki so dovedli do primeroma velikega števila majhnih občin osobito v štajerskem delu dravske banovine. Občine so tesno združene z razvojem našega ljudskega življenja, niso torej rastline, ki so bile iz tujine presajene na slovenska tla. Potemtakem branijo zgodovinski razlogi obstoj naših občin, kakor so zdaj. Naglasili smo večkrat tudi to, kako bi sprememba sedanjega stanja zadela zlasti naše kmetско ljudstvo. Vprašanje združitve občin ni stvar navadnega seštevanja: občina s 500 prebivalci + občina s 700 + občina s 1300 prebivalci = velika občina z 2500 prebivalci. Če bi se združitve občin dala rešiti z navadnim seštevanjem prebivalcev raznih občin, da se doseže od zakona morebiti določeno število 2000 ali 3000 ljudi za eno občino, bi stvar bila enostavna. Toda pri vprašanju združitve občin pridejo v poštev razni razlogi: zgodovinsko stanje, način naseljenosti ljudstva, zemljepisna lega, velika ali manjša razdaljenost krajev, meje župnij itd. Radi tega bi bilo primerno, tako smo večkrat poudarili, da se, predno se pristopi h končni rešitvi tega vprašanja, poizve mnenje kmetkega ljudstva, to je, predvsem županov prizadetih občin.

»Jutro«.

Nekdanji glasili bivše samostojne demokratske stranke »Jutro« in »Domovina« sta tudi zavzeli stališče v tem vprašanju. »Jutro« je že lansko leto pisalo: »Računati moramo s tem, da se bo tudi v ljubljanski in mariborski oblasti izvršila morda še v teku letošnje jeseni komasacija, ki bo mnogo malih občin spojila v večje občinske edinice, odnosno izvedla ponekod potrebna zaokroženja občinskih teritorijev.« »Jutro« je na stališču, da naj se pri kmetških občinah izvršijo »potrebna zaokroženja« občinskih teritorijev (ozemlja). Kar se pa tiče mestnih in trških občin, pa takšnega zaokroženja ne sme biti. »Jutro« se je zavzelo za takšne občine, če tudi so majhne ter štejejo okoli 1000 prebivalcev ali še

manj, da ne smejo zapasti komasaciji (združitvi) s kmetškimi občinami. Zakaj ne? »Jutro« je pisalo: »Bila bi največja pogreška, ako bi se takšne občine skušalo utopiti v okolicah z deloma čisto drugimi gospodarskimi in socialnimi interesi. Tu se ne bi pridobilo nič, nasprotno bi se izzvale škodljive borbe, ki bi delasposobnost tako povečanih občin znatno oslabilo, a ne povečale.« Torej dvojno merilo: eno za kmeta, drugo za meščana in tržana. Če se združijo kmetške občine, bi to bila po »Jutru« potrebna zaokrožitev, če bi pa se majhne mestne ali trške občine združile s sosednimi kmetškimi, bi to bilo »utopljenje« v okolicah.

»Domovina«.

Nekdanje podeželsko glasilo bivše demokratske stranke je v svoji številki z dne 23. oktobra 1930 objavilo člančič z naslovom: »Vprašanje združitve občin.« V tem člančiču piše med drugim: »Ogromno je narasel v zadnjih letih delokrog naših občin, ko so te postale važen činitelj v državni upravi. Kako površno uradujejo take male podeželske občine, kjer je župan obenem tajnik, vedo prav dobro vsi, ki imajo opravka z občinami. Zato je potreba, da se spravi v vse občinske uprave temeljit red. To pa je mogoče le, ako bodo na razpolago tudi potrebni krediti, kakršne zmorejo edino velike edinice.« »Domovina« trdi, da male podeželske občine, kjer je župan obenem tajnik, uradujejo površno. Taka splošna trditev ni resnična. Dobro je znano, in to tudi tistim, »ki imajo opravka z občinami«, da mnogoteri podeželski župan, ki je obenem tajnik, prav dobro uraduje. So kajpada kakor povsod tudi izjeme. Toda trditev, da bi se po malih podeželskih občinah splošno slabo uradovalo ter da bi tamkaj vladal nered, je neresnična in za veliko večino podeželskih županov krivična.

»Domovina« se v tem člančiču obregne ne samo na podeželske župane, marveč tudi na naš list. Tako namreč piše: »Slovenski Gospodar« je trdil nedavno, da so majhne občine v Sloveniji nastale zaradi potrebe in na zahtevo ljudstva, kar pa nikakor ni resnično. Majhne občine so ostanki bivše Avstrije, ki je pod vplivom tedanje

strankarske duhovščine vključb drugačnemu naravnemu razvoju drugod ohranila in celo na novo ustvarila take male občine. Samo omenjeni krog bi imeli interes na majhnih občinah, da bi lažje uveljavili svoj vpliv.«

Kdor je v »Domovini« zapisal te besede, gotovo ne pozna razmer med našimi kmeti na Slovenskem Štajerskem. Abotna je trditev, da naše občine niso nastale »zaradi potrebe in na zahtevo ljudstva«, marveč »pod vplivom tedanje strankarske duhovščine.« Vsak kmet na našem Štajerskem se mora takšni trditvi smejati. Zapisati je mogel takšno trditev samo človek, ki nima niti pojma o zgodovini ljudskega življenja in narodnih bojov slovenskega ljudstva na Štajerskem. Trditev »Domovine«, češ, »da samo duhovniki bi imeli interes na majhnih občinah, da bi lažje uveljavili svoj vpliv«, je ravno tako abotna in smešna, kakor prejšnja ter se odlikuje po ravno takšnem nepoznanju razmer. Zabeležili pa smo jo zato, da si jo bo naše kmetско ljudstvo zapomnilo. »Domovina« končuje svoj člančič tako-le: »Pričakujemo, da se državna oblastva ne bodo ozirala na nestvarne ugovore, temveč da bo zakonodajna uredila vprašanje ureditve občin tako, kakor to zahtevajo čas in potreba. Z ustvaritvijo velikih občin pa se bo zboljšal tudi ves stik ljudstva z oblastvi in bo lažje doseči napredek dežele.« Pripombe k tem besedam ne dostavimo, prišla pa bo prilika, ko bomo to storili.

Županska zveza.

Županska zveza v Ljubljani je v vprašanju občin, zlasti njih združitve, poslala notranjemu ministrstvu spomenico, v kateri med drugim pravi:

Važno pa je vprašanje, kako naj se izvršuje združevanje občin.

Gotovo je, da se združitve ne more izvršiti na mah, ampak da je treba to storiti postopoma po vsestranskem in resnem preudarku, po zaslišanju in ob sodelovanju raznih prizadetih činitelj, med temi tudi Županske zveze.

Zato si dovoljuje Županska zveza predvsem prositi in predlagati:

1. Ministrstvo izvoli poslati zvezi novi osnutek zakona o občinah, da ga prouči in se izjavi o njem.

2. Ministrstvo izvoli poslati Županski zvezi tudi načrt o pregrupaciji občin, preden se namerava preiti k četku združenja.

K postopanju samemu pa si dovoljuje predlagati Županska zveza nastopno:

a) Ko postane zadeva aktualna in bodo sodelovali pri izvrševanju združevanj v prvi vrsti gotovo okrajni načelniki kot najboljši poznavalci občin svojega okraja, naj le-ti vselej in v vsakem primeru nameravane združitev zaslišijo župane prizadetih občin, odnosno občinske odbore. Saj so si nemalokrat interesi sosednjih občin ali celo poedinih krajev popolnoma nasprotni. Zato je iskati ne le združevanja, marveč tudi popolnega soglasja po dejanskih razmerah.

b) Glede končnih pregledov o združevanju občin naj se da pristojnim banom najdalekosežneje pooblastilo, ako se že ne bi prepustila izvršitev banovnam samim. — Tudi banska uprava naj bi se poslužila pri tem Županske zveze kot posvetovalnega organa.

c) V vsakem primeru naj bi se upoštevala zemljepisna lega naših občin. Zlasti naj za obseg občin ne bo mero-dajno število prebivalstva, ampak naj se upoštevajo le ozemne razmere. Zato naj se izpremembe občin po obsegu izvršujejo res le po krajevnih potrebah in možnostih.

Naše občine so nastale iz krajevnih individualnih razmer. — Velike občine so prikladne pač za goste naseljene kraje, ne pa za razsežne, hribovite in redko naseljene kraje z razkropljenimi hišami, naselji in posameznimi velikimi posestvi. Tam pač ne more biti mero-dajno število prebivalstva, ker bi se take občine mogle upravljati iz središča le z ogromnimi stroški.

č) Važno je dalje vprašanje, kako li spraviti v sklad in urediti meje političnih občin s farnimi (župnijskimi) mejami in mejami šolskih okolišev. — Tu bi bilo treba gledati na to, da se bodo meje krile in da župnije po možnosti ne bodo segale v druge občine, kakor tudi da bodo šolski okoliši prav tako v območju političnih občin, tako da bodo občine vzdrževale res samo tiste šole, ki so na njihovem ozemlju.

K temu pripominjamo, da so farne meje neizpremenljive, da se bodo torej pri pregrupaciji občin morale ravnati občinske meje po njih in ne meje župnij po občinah.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Agrarna posvetovanja v Bukarešti. Posvetovanja osmih agrarnih držav v Bukarešti so bila zaključena dne 22. t. m. Na tej konferenci je bilo urejeno sodelovanje osmih držav: Bolgarske, Estonske, Madžarske, Letonske, Poljske, Rumunske, Čehoslovaške in Jugoslovanske, ki so se že enkrat posvetovale v Varšavi glede oblaženja gospodarske krize. V Bukarešti je bil izdelan pravilnik stalnega odbora za proučevanje kmetijstva in odobrena sredstva, s pomočjo katerih bi se mogla ublažiti gospodarska kriza.

DOBRO manufakturno **BLAGO**
kupite po najnižjih cenah pri
M. E. ŠEPEC
Maribor Grajski trg 2 1922

Vohunska afera na Rumunskem, o kateri smo že poročali zadnjič, zavzema vedno širše kroge. Vohuni v korist ruskim sovjetom so imeli v bukreških bankah naložen denar, ki je sedaj zaplenjen. Stanovali so v razkošnih stanovanjih, razpolagali z avtomobili, razmetavali denar in silili ter se urivali v vedno višje družabne kroge.

Nad vse drzna izjava avstrijskega politika. Bivši avstrijski kancelar dr. Schober, nosilec list meščanskega bloka, je imel na Dunaju med visokoškolskimi volilci predavanje in je pripovedoval tudi o svojih potovanjih kot kancler v London in Pariz. Povdaril je, da so mu Angleži in Francozi zamerili, ker gradi Avstrija Italiji in Madžarski v prilog vojaško važne nove cestne zveze. Te francosko angleške očitke je zavrnil on, tedanji kancelar, dr. Schober z besedami: »Vrnite nam Maribor, pa bosta Koroška in Štajerska imeli zvezo in novih cest ne bo treba.« To Schoberjevo izjavo si moramo vsi ob severni meji dobro zapomniti!

Avstrijski proračun za leto 1931 znaša 17 milijard dinarjev.

Nemški parlament odgođen. Deklaracija Brüningove vlade je bila vzeta na znanje s 318 proti 226 glasom in sprejet vladni predlog o pokritju državnih dolgov s 325 proti 237 glasovom. Proti vladi so glasovali: narodni socialisti, komunisti, nemški nacionalci in stranka podeželskega ljudstva. Zgoraj navedeno glasovanje pomenja veliko zmago Brüningove vlade. Po burnem prerekanju z narodnimi socialisti je sprejela zbornica predlog o odgoditvi zasedanja parlamenta do 3. decembra.

Rusija in svetovna trgovina. Smo že poročali obširno, da izvažajo Rusija žito, doma pa je pomanjkanje kruha. Sovjeti nadaljujejo izvoz žita ter lesa, ki ju prodajajo na svetovnem trgu po neverjetno nizkih cenah. V prihodnjih tednih bo vrgla Rusija na svetovni trg še 2 milijona ton žita in do spomladi še nadaljnjih 6 milijonov ton. Z denarjem, katerega prejmejo sovjeti za prodano žito, krijejo komaj prevozne in trgovske stroške. Kljub nizkim cenam jim je izvoz v korist, ker so pobili konkurenčno možnost vseh poljedelskih držav. Kakor pri žitu je tudi glede izvoza ruskega lesa. Sovjeti so organizirali v severni Rusiji ogromna lesna podjetja za izkoriščanje gozdnega bogastva, ki imajo na razpolago vsa sredstva. Da so pomnožili število gozdnih delavcev, je bila izvršena mobilizacija kmetov, ki morajo sekati in obdelovati les zastonj. Cene ruskemu lesu so tako nizke, da je vsaka konkurenca nemogoča. Rusija je znižala lesne cene za 20% pod svetovno ceno. — V onih državah, ki hočejo radi zgoraj omenjene sovjetske izvozne politike bojkotirati rusko blago, bodo ukinili boljševiki prodajo vojaških predmetov. Nadalje bodo ukinili ali zelo znižali uporabo pristanišč, železniških prog in prevoza.

Posebno pa še bodo sovjeti uvedli omejitve izvoznih predmetov, ki je namenjen tem državam. Nadzorstvo nad rusko trgovino doma in v inozemstvu vodi čeka (tajna policija), za koje množitev so žrtvovali boljševiki v zadnjem času 60 milijonov rubljev.

Indijska posvetovanja v Londonu bo otvoril angleški kralj dne 12. novembra. Posvetovanj se bo udeleževalo 100 odposlancev. — Angleški parlament je bil odprt dne 28. oktobra s kraljevim govorom, ki je vseboval zakonodajni program tokratnega zasedanja zbornice.

V Braziliji je zmagala revolucija. Revolucionarji so zasedli brez prelivanja krvi mesto Rio de Janeiro. Prejšnji predsednik je odstopil. Novo vlado bo sestavil general de Castro.

Grozovitost kitajskih komunistov. Kitajske komunistične čete so poklale v okolici Nančanga 60.000 oseb. Divjaki niso pobili le zajete oddelke vladnih čet, ampak tudi vse civilno prebivalstvo.

Zunanji misijoni.

II.

V južno Ameriko

so prodrli misijonarji od zapada, vzhoda in severa. L. 1533 je bilo osvojeno kraljestvo Inkov (Ekvador, Peru, Bolivija, Čile), pokrajina zlata. Cele reke evropskih pohlepnežev po zlatu so se razlile v to neizmerno deželo in zagrešile nepopisna grozodejstva. Le z največjo težavo so pridobili misijonarji domače prebivalstvo Inkovega kraljestva zlata za krščanstvo. Cilj pokristjanjenja je bil dosežen z ustanovitvijo samostanov, škofije in vseučilišča v Limi in izobrazbo domače duhovščine. V sredini 18. stoletja je bil Peru že krščanski. Enak je bil razvoj krščanstva tudi v Ekvadorju. Tukaj so otvorili jezuiti leta 1621 vseučilišče v Kvito in so ustvarili ob zgorajnem delu južnoameriškega veleto-ka Amaonas znamenite indijanske redukcije. Že leta 1541 so prišli dominikanci v Čile, sledili so jim minoriti in pozneje še jezuiti. Neprestani boji Špancev z domačini so ovirali misijonske uspehe do sredine 17. stoletja. Na ta način je ostal en del pokrajine Čile poganski.

V razsežnih pokrajinah podkraljestva Nova Granada (Columbija, Venezuela) so delovali: dominikanci, avguštinci in jezuiti in so dosegli do konca 18. stoletja pokristjanjenje ondotnega prebivalstva. Tukaj sta razvijala vsega občudovanja vredno misijonsko delavnost svetnika: dominikanec Ludvik Bertrand († 1581) ter jezuit in apostol zamorcev Peter Klaver († 1564). Tukaj so bili osnovani samostani raznih redov, dobrodelni zavodi, šole in visoka šola v Santa Fe de Bogota.

Še le leta 1664 so lahko pričeli delovati z uspehom jezuiti v Francoski Guyani, med tem ko se je storilo v ho-